

други разказваха разни анекдоти, а бъклицата съ виното въртише от ржка въ ржка и дъното ѝ се обръщаше нагоре. Ето кой бил виновникът на това песелие; ето кой караше и най-стражливия да каже: „аквото ще да става“.

По средът нощ си пожелахме: „честита нова година“ и бъклицата, сега придружена от сестра си — паницата — пълни съ вино. Бързо тръгнаха да вървят от ржка въ ржка и благословиха да се лъгат като вода.

— Е, хайде на здраве, дано по-скоро дойдат руситѣ, — викаше стария Симидчиевъ, като пиеше от паницата.

— Дай имъ, Боже, крила по-скоро да дойдат, — каза Куцела Тодю, като обърна дъното на бъклицата нагоре.

— Мари, тъзи мѫже ще се опиятъ, че после ще се чудимъ какво да ги правимъ, — извика от пратата една жена, последвана от други.

— Честита нова година-а! викаше Тодю Духлевъ, като видѣ женитѣ и заврътѣ бъклицата надъ главата си.

— Елате, мари! елате да седимъ при тѣхъ да ги пазимъ да не пиятъ, — каза друга една жена и всички влѣзоха при насъ.

Съ дохождането на женитѣ, веселбата стана по-шумна. И нѣмѣсто тѣ да пазятъ мѫжетѣ да не пиятъ, мѫжетѣ накараха тѣхъ да пийнатъ по малко вино, за да не ги е страхъ.

— Нека женитѣ попътятъ, — извика желание Тодю Духлевъ, като се смѣшше съ гласъ.

— Ами-и, само това остана! — обади се Евгени.

— Защо, Евгени, нима още ще му мислимъ! Ще пиемъ, ще пьемъ и ще се веселимъ, додето сме живи и здрави.

— Хубаво, хубаво, напийте се, че да видимъ накъде ще я изкараха, — отговори тя.

Въ това време на вратата се показва Нона (Нона бѣше робиня, турцитъ я доведоха от Клисера и дадоха на леля ми да я гледа) и като се смѣшеше, повика Евгени.

Заедно съ Евгени, излѣзохме и ние съ сестра ми. Вънъ бѣше студено и студенъ вѣтъръ духаше. Насрѣдъ двора стоеше Ставри Керимовъ, който бѣше поставенъ да пази караулъ, говорѣше нѣщо и въ ржката си въртѣше ножъ.

— Е така, е така ще коля черкезитѣ, — викаше той.

— Охъ, охъ! щеколи, момъкътъ, — усмихваше се Евгени.

Ставри бѣше пийналъ.

Въ стаята заварихме единъ от мѫжетѣ, изправенъ на прѣдата въ поза на ораторъ, дигналъ паницата съ вино, нѣщо

говори. Когато насырдчаваше другитѣ да се не страхуватъ отъ нищо, вратата бързо се отвори, въ стаята влѣзе Ставри и уплашенъ съобщи, че нѣкой чука на пътната врата. Отъ страхъ всички скочиха на крака, паницата падна отъ ржката на оратора и женитѣ поискаха да бѣгатъ у съседнинѣ къщи.

— Стойте бе, джанъмъ, да видимъ кой чука! Това ще да сѫ наши хора, — каза ободрително Куцела Тодю.

Нѣколко души тихо отидоха до вратата, попитаха и я отвориха.

— Тука ли е хаджиката? — чухме да пита единъ отъ влѣзлите.

Лицето, което питаше бѣ Константинъ Колевъ, сродникъ на леля ми, дошелъ да ги заведе въ тѣхната „Гика-махала“, като по-удобно за криене. Леля му благодари за грижата, която има за тѣхъ и прибави, че и тука не е лошо.

Късно следъ полунощта, даде се заповѣдъ мѫжко, женско, всички да се прибира въ стаята си, да спи.

— Наспете се добре, жени, че утре ще има бѣгане, ха-а! — каза Куцела Тодю.

Всички се прибраха въ стантѣ и всички се сгуша, кой какъ можѣ, да спи. На мѣсто дюшещи и юргани, служеха ни двойнитѣ обѣтчени дрехи.

1^и Януарий.

Съмна се. Всички се събрахме въ голѣмата стая. „Честита нова година“, „Сурва година“. Хайде, дано бѫде честита годината*. Такива поздравления и пожелания изказаха всички. Огньът пръщѣше на огнището и джезветата за кафе често се пълниха съ вода и тургаха на огньъ.

Всички виждахме, че тукъ не бѣше място за криене. Че ще ни нападнатъ черкези обирници, въ това нѣмаше съмнение. Разни планове се предлагаха, де именно да бѫгаме и най-после извѣ се решение да бѫгаме въ крайния квартъл „Ручока“, лято бѣхме увѣрени, че ще бѫдемъ на безопасно място.

Почнахме да се пригответяме. Младитѣ жени и момичета бързо си поправяха старитѣ дрехи, а хубавитѣ си коси, за да не се виждатъ, криеха подъ стари кирливи чѣмбери. И лицата си не забравяха. Но колкото и да се гримираха, хубавитѣ имъ лица мѫжно се укриваха.

Нъкои отъ женитѣ отидаха да видятъ кѫщитѣ си и взематъ едно друго. И леля ми хаджийка отиде у тѣхъ си. Минало се бѣше доста време. Братовчедкитѣ ми почнаха да се беспокоятъ за нея. Тогава майка ми, като сестра, отиде презъ комшулуци и пусти дворища у лелини да види, защо още не се връща. И когото ти замина, леля се завръща презъ улицата и чукна на вратата.

— Затваряйте по-скоро, че въ махалата има черкези, — каза уплашена леля.

Сега пъкът дойде редъ ние да се тревожимъ за нашата майка. Чуващ се близу до къртъя врата. Нъкои казаха, че това е у лелини. Ние изтърпахме. Всички се страхуваха за майка ни, но никой не се решаваше да отиде да я потърси. Женитѣ се качиха и скриха горе въ плѣвника, и презъ междинитѣ на дълченитетѣ капаци, гледаха какво става вънъ на улицата. А ини тримата, съ сестра ни, загрижени стоехме до вратата, готови, щомъ чуемъ че иде майка ни, веднага да ѝ отворимъ. Следъ малко тя се върна презъ комшулуците.

— Мамо, мамо-о! какъ ни изплаши. Страхувахме се да ѝ не заварятъ черкесантѣ у лелини.

— Ахъ, Теофани, защо тъй се излагашъ, защо отивашъ да ме търсишъ, — обади се леля ми.

По-сетне майка ми разправи, че когато отидала у лелини, тя не знала, че у тѣхъ влѣзали черкези и спокойно си вървѣла изъ пуститѣ дворища, като си мислила, че заедно съ леля ще се заврънатъ. Когато отишла у тѣхъ, на вредъ било такъ и почнала да вика: „Како!, Како!“ Никой не се обадилъ на гласа ѝ. Тогава се качила горе да види да не е убита и пакъ викала: „Како! Како!“ Гледала изъ стапитѣ — ни следа отъ нея. Въ тази самота чула у съседите нѣкои да говорятъ и отъ страхъ да не би да съхъ черкези, побѣнала и се скрила на срѣща въ другата кѫща въ яхъра. Оттамъ, презъ малкото прозорче надъ съседния дворъ, чула да казватъ:

— Димитре, бре! я иди пижъ какво стана хаджийката. Не я видѣхме да се заврънес отъ тукъ — казаъ единъ женски гласъ.

— Не се страхувай, тя си е отишла презъ улицата преди да бѣха влѣзали черкезитѣ у тѣхъ, — отговориъ мажки гласъ.

— Все таки, да отидемъ у тѣхъ да видимъ, да не е убита, — казаъ женскиятъ гласъ.

По гласътъ майка ми познала, че това е баба Кика и синътъ ѝ Димитъръ. Когато тѣ влѣзали у лелини, майка ми излѣзнала отъ яхъра.

— Ахъ, Теофани, уплаши ме! Че отде излѣзе? Тука ли бѣше когато влѣзоха черкезитѣ? — запитала я баба Кика.

— Не, сега дойдохъ. Като чухъ вашия говоръ, уплашихъ се да не сѫ черкези, та се скрихъ въ яхъра.

— Теофани, преди да влѣзатъ черкезитѣ, видѣхме хаджийката, че дойде тукъ, но не я видѣхме да се завръне. Да отидемъ горе да видимъ, да не би да ѝ сѫ направили нѣщо? — Азъ ходихъ, бабо Кико. Нѣма я горе.

— Какво? И горе ли си се качвала! Че кога така! Ей сегичка излѣзоха черкезитѣ, — зачудено казала баба Кика, като отивали у тѣхъ.

Спрѣли се на двора и баба Кика ѝ разправила, че предния денъ, когато била отишла у лелини да види какво има, още доде била на двора, видѣла на срѣща отъ стълбите на горните етажи да слизатъ нѣколцина души. Турци ли били черкези ли, не ги познала. Натоварени били съ пъзли чували дрехи. Ти усъпъла да побѣгнеш въ другата кѫща и се скрила въ нуждника задъ вратата, като я държалъ отворена. Единътъ отъ обирниците ѝ подгонилъ, гледайки въ яхъра и въ нуждника и питалъ: „Нerde далжънъ, бе джаджъ?“ (къде потъна, бе вещице?). За нейно щастие не погледи на задъ вратата.

Раздѣлихме се съ баба Кика, — казаъше майка ми. — Тѣ си се скриха пакъ на тавана на старата имъ кѫща.

— Еднътъ Богъ ги е запазилъ да се не срещнатъ съ черкезитѣ — забеляза стария Симидчиевъ.

— Най-после и до насъ дойде редъ да бѣгаме, — каза вуйчо Тодоръ.

Отъ Кущела Тодю отидахме у Керимови, отето се виждаше добре пътъ отъ село Али-бей-кѣй (Боярово) за чаршията. Въ това време миназаше едно стадо около 2000 овци на долу. Това стадо било на Мехремсаа. Отъ Керимови отидахме у Николчини и оттамъ у Вълкови, отето мислѣхме да излѣземъ и, покрай рѣката, да отидемъ на „Ручока“. Когато вече отворихме пътната врата, отторе се зададоха бѣгканци турци. Ние заключихме вратата и се скрихме въ едно малко килечче. Преди да излѣземъ въ него, погледнахме въ стаята; дѣдъ Вълко седѣше самъ край огнището.

— Дѣдъ Вълко, де сѫ вашиятѣ?
— Побѣгнаха въ „Ручока“.

— Ти защо не бъгашъ? Не се ли страхувашъ отъ черкезитѣ?

— Защо да се страхувамъ? Преди малко дохождаха едини, черкези ли бѣха, турци ли, не ги знае, гледаха, гледаха и казаха: „фукара“ (беденъ) и си отидоха,—хладнокръвно каза дѣдo Вълко.

Току що се бѣхме скрили въ полуутъмното килерче и мълчехме, едно отъ десетата, отъ тъмнината се уплаши и взе да плаче. Майка му всъкакъ се стараеше да го умири да не плаче, че черкези и турци ще дойдатъ да го взематъ, но разбирали отъ такива плашища? То си знаеше своята пѣсень. Единъ отъ мжжѣтѣ, ядосанъ, извика: „Дайте да го затворя въ сандъка!,“ отъ мжжкия гласъ ли се уплаши или отъ сандъка, детето мълчна.

Мълчахме и ние.

— Какво сме се затворили въ това тъмно килерче? Ако ще бѣгаме, да бѣгаме навреме. Нима чакаме да дойдатъ нѣкои черкези всички да ни избиятъ,—каза братовчедката ми Теофана Златарова и тръгна да излизат.

Излязохме на двора и погледяхме през вратата вънъ. За наше щастие, жива душа не се виждаше по пътя.

Богъ да ни пази, казахме, и, като се прекръстихме, тръгнахме всички край рѣката.

Не бѣхме изминали още 50 крачки, отгоре се показваха други бѣзланци турци. Уплашихме се отъ тѣхъ и ускорихме вървежка си.

— Гледайте, и при „Яновчината чешма“ има турци, — каза единъ отъ женитѣ.

Изленедани, ние се спрѣхахме. Ами сега! какво да правимъ? Околните врати се оказаха заключени. И когато щѣхме пакъ да се връщаме у дѣдo Вълкови, единъ отъ турцитѣ при чешмата ни направи знакъ съ рѣка да отидемъ при тѣхъ. Разбрахме, че това сѫ българи, облѣчени като турци.

Обрадвани, ние бѣразо отидохме при тѣхъ.

— Защо се толкозъ страхувате? — каза Кирякъ Михаилъ Папукчиата.

Минимитѣ турци бѣха: Кирякъ Михаилъ, Димитъръ и Юрданъ Бибони и братовчедъ ми Иванъ Стайконъ. Тѣ ни убедиха да останемъ при тѣхъ, у дома на Димитъръ Бибовъ. Димитъръ Бибовъ бѣше женитѣ за моя братовчедка, сестра на Иванъ Стайковъ. Презъ единъ дворъ отидохме у тѣхъ. Вуйчо Тодоръ и другите отидоха въ „Ручока“ при свои роднини.

У Димитъръ Бибовъ.

Когато се тръгне отъ „Яновчината чешма“ за „Ручока“ въ първата улица, четвъртата къща отъ лъво бѣше на Димитъръ Бибовъ. Къщата бѣ построена въ дъното на двора и едноетажна. Но понеже мястото бѣ малко стръмно, половината къща къмъ южната страна изглеждаше двуетажна. Отъ тази страна се виждаха на срѣща височините и махалитѣ: „Телли-кая“ и „Гъръльть“. Съ една дума бѣхме на добъръ наблювателенъ постъ.

Къщата имаше две стаи, килеръ, къщичка и коридоръ. Въ южната стая живѣше Димитъръ Бибовъ, а въ другата—родителите му. Въ южната стая имаше огнище, покрай стените миндеръци за съдане, долапи и малка вратичка, която водѣше въ килера. Това бѣше стаята, дето, презъ това страшно и разбръкано време, прекарахме седемъ дена. Казвамъ страшно, но за нась бѣше щастие, дето бѣхме събрани на едно място толкова души братовчеди и братовчедки, деца на три сестри.

И тукъ се нареди единъ редъ, женитѣ заеха южната стая, а мжжѣтѣ другата. Ние съ брата си имахме достъпъ и въ дветѣ стаи. „Женската стая“, така наречахме южната стая, буквально бѣше препълнена съ жени и деца, наಸѣдали на миндеръците и на постланитѣ черги, разговаряха се и пиеха кафе.

Слава Богу, тукъ между роднини и при толкозъ мжжѣ, които казваха, че нищо лошо нѣма да се случи, успокоихме се. И действително, махалата бѣ така расположена, че, не дай Боже, и да ни нападнатъ черкези, лесно щѣхме да избѣгнемъ въ „Ручока“, дето турски и черкезки кракъ мжжно би стѫпилъ.

Отъ всичкитѣ мжже само Кирякъ Михаилъ имаше оръжие. Наистина, оръжието му не бѣше кой знай какво, а една кремъклия пушка, стара система, но щастие голъмо бѣше въ това време, човѣкъ да има такава пушка.

Жената и тукъ показа инстинкта си, че уважава героя, рицаря-мжжѣ. Като видѣха Киряка облѣченъ въ турски дрехи, чепъренъ, чалмичка на глава, сиялялъкъ на кръста, дето стърчеше голъмъ ножъ и съ пушка въ рѣка, любезнозно поканиха въ стаята си да го почерпятъ кафе.

— Кирякъ, какъ можа да скриешъ пушката и ножа да ти не земашъ отъ коняка? — запита го една отъ женитѣ.

— А-ха, нима съмъ дете да си дамъ пушката? На ко-